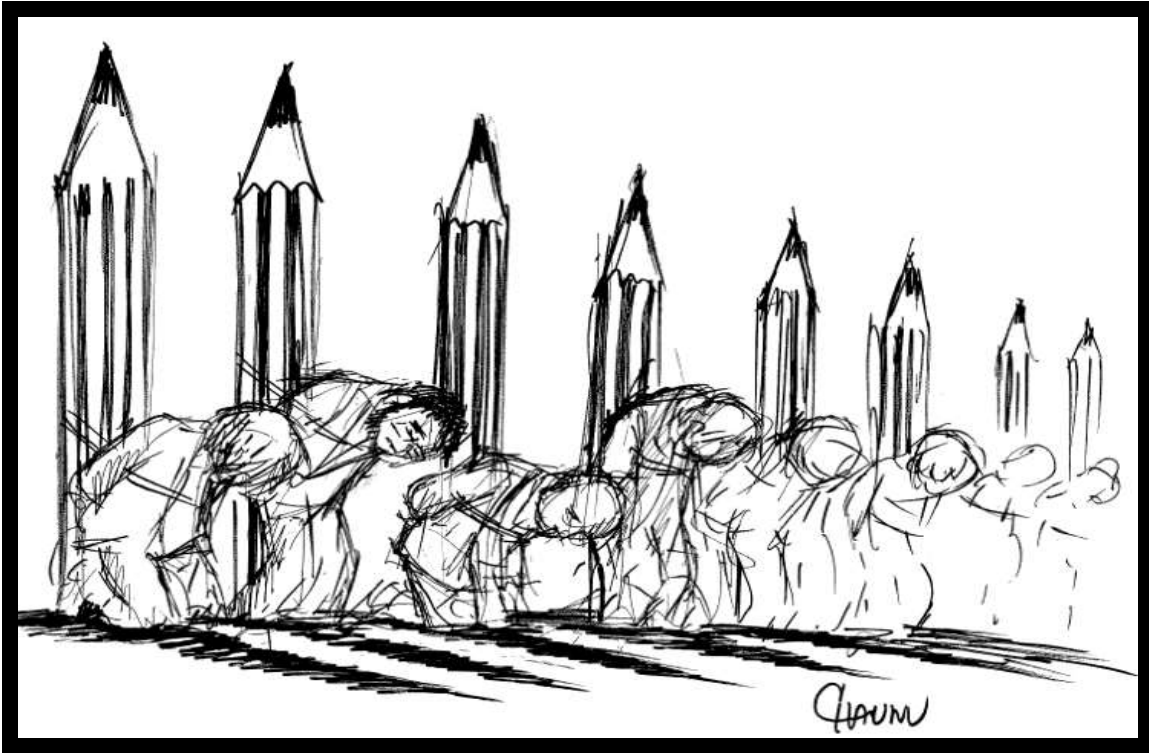

CUỘC VINH DANH CỦA

CHỮ NGHĨA LÀM THAN

CAO VỊ KHANH

Trong bài tựa Truyện Kiều viết đầu năm Minh Mạng, Mộng Liên Đường chủ nhân đã có lúc phóng bút dựng nên một hình tượng tuyệt kỹ. Ông thấy đầu mà như máu cứ chảy ra từ đầu ngọn bút khi Nguyễn Du làm thơ kể chuyện đời Kiều, đến nỗi còn rây rớt lại trên mấy ngàn câu lục bát (*)

Dĩ nhiên đó chỉ là cường điệu. Nhưng cường điệu nào không có một phần sự thật. Không phải sao. Đã có lúc, Nguyễn Du mới ba mươi tuổi đầu đã bạc, trong cảnh bẽ dâu của thời Lê mạt Nguyễn sơ, một bước sẩy chân, có gia sa đọa, từ đệ lang thang, thân cùng khốn đến nỗi bệnh tật không có thuốc uống, thân thể đau óm gày gò, khi nằm phải lấy bó sách mà kê cho khỏi đau xương, mặt mày xanh xao phải nhờ có chén rượu mới có sắc máu... (**) đem chuyện mình một phen thay đổi sơn hà kể

chuyện **thanh y máu lượt thanh lâu máu lần** thì làm sao mà tránh khỏi cái việc máu chảy rùng rùng trên đầu ngọn bút.

Vậy đó, sáng tác là một hành động tuyệt tận, nặn óc vắt tim...

Vậy đó, màu vàng nóng hực của Van Gogh là cơn điên loạn. Và màu lục lạnh ngắt là thế giới tan hoang của lần hồi tỉnh...

Vậy đó, Requiem của Mozart là ruột gan rút ra phân khúc để tạ lỗi cùng cha...

Sáng tác là vắt óc có khi đến khô kiệt, là chích máu làm mực có khi đến hôn phách tiêu vong.

Trong một cuốn phim gần đây về Hầu tước Sade, có mấy ai không lặng người khi coi tới cảnh người văn sĩ bị tước quyền sáng tác đã viết bằng máu mình lên quần áo khi bị tịch thu hết bút mực...

**Phùng Quán - Bút giấy tôi ai cướp giật đi
Tôi sẽ dùng dao viết vắn lên đá.**

Vậy đó, sáng tạo có khi là một hành động tự hủy. Nhưng cũng là sự lựa chọn tự do nhất của con vật người dưới hàng hàng hệ lụy. Và cũng chính bằng sự sáng tạo, nó biện minh cho sự hiện hữu của mình khác với cỏ cây, cầm thú..., cho sự tự chủ của mình dẫu tù đày, nô lệ... Hiểu như vậy, sáng tạo là sự thăng hoa của linh hồn trong ràng buộc của thể xác, là sự giải thoát của thân phận trong ép uổng của định mạng, là lời trung thực giữa vây khốn của láo khoét, là cuộc vinh danh của chữ nghĩa, dẫu còn đó làm than...

Đọc trong TQBT số 7 có mấy dòng được gửi đi từ trong nước mà làm bản thân ngày qua tháng lại ...

Cái sống đã khó đến vậy thì nói chi chuyện đùa giỡn với chữ nghĩa? Nhưng khổ thay những động mạch, tĩnh mạch... chí đến những vi ti huyết quản đã giấu sẵn con vi trùng gùng nghệ ớt tòi dấm chanh nên chẳng dặng dưng. Chân tay bị cái dầu điều khiến làm ngứa ngáy. Tương là dị ứng của riêng mình, hỏi ra mấy ông bạn vong niên một thời gùng nghệ nửa đêm cũng ngứa ngáy, bèn trối dẫy, lòi giấy ra cào sột soạt rồi cất vùi dưới đáy thùng carton. (Ng~ L.U)

Cái chuyện nửa đêm ngứa ngáy là chuyện thường, còn cái chuyện cất vùi dưới đáy thùng carton mới làm bản thân cả dạ. Đút nhét dưới đáy thùng carton, thùng đựng đồ nghề sửa xe đạp, thùng chứa mớ quần áo cũ lấm lem, thùng đựng mấy lít gạo-chạy-ăn-từng-bữa-toát-mồ-hôi... mà thùng gì đi nữa cũng cứ thấy ngậm ngùi...

Bạn bè ta đó, kẻ tình nhân hệ lụy của văn chương, mấy mươi năm rồi, vẫn tiếp tục hệ lụy với chữ nghĩa, ở một nơi không có chỗ cho văn chương chữ nghĩa, ở một nơi tim óc bị coi là xa xỉ, và đức tính trung thực bị coi là thứ thừa thải nhất của con người. Vậy mà sao cứ viết lén viết lút, viết hồi tối lửa tắt đèn, viết khi sấm chớp vùn vũ, viết bụng đói, viết tay run, viết trốn lánh giữa hai hàng chữ, viết lấp liếm đằng sau ẩn dụ ... Viết như vậy làm sao đầu ngọn bút không bật máu ?

Viết trong sự cảm đoán, khinh bạc, phủ nhận. Viết với lưỡi gươm Damoclès treo lủng lẳng trên đầu. Viết với xiềng xích chòn vòn trước mặt. Viết như một thì thầm với chính mình. Hay khá hơn cũng chỉ để tâm sự với bóng mình trên vách. Viết trong sự cô đơn cùng cực vì viết đưa ai, ai biết mà đưa.

10, 15, 20, 25 năm... bao nhiêu trang tờ đã bị xếp giấu ám bụi mỗi một đực khoét... Bao nhiêu giòng chữ không kịp thành hình... Bao nhiêu ý tứ thất lạc vì sự bội phản của trí nhớ... Đành đoạn những nụ mầm non sậy. Đành đoạn những tài hoa yếu tử. Lửa phần thư đâu chỉ cháy bùng thành ngọn. Lửa phần thư còn âm ỉ đốt tận những lòng kẻ sĩ.

Tô Thùy Yên -Thi sĩ Bắc Nam đều chết rập Ba trăm năm lịch sử làm thình

Vậy thì tại sao, tại sao cứ tiếp tục viết, làm thơ khi chung quanh là cạm bẫy, là rình rập, là chỉ điểm, là ngục tù, là hàm thiếc, là dây cương... Tại sao không vấn điều thuốc rê, ngòi treo ngẫu dựa bờ đê, phe phẩy cái nón rách cho khuấy khỏa giữa hai luống cày thay trâu kéo mà quên phức chuyện đời. Sao cứ lựa mấy chồn đoạn trường mà đi vậy! Sao không nốc ực xì rượu thuốc rồi lăn quay ra ngủ sau một ngày vật vã với cơn thừa cá cặn, sá làm chi cái thứ phù phiếm lãng nhãng. Sao cứ chui đầu vào cái vòng oan nghiệt mà thất cổ vậy !

Viết làm chi rồi đút giấu dưới đáy thùng carton, rồi cuộn nhét giữa phen tre vách lá, rồi xé nát thả tung cho gió, rồi nhai rồi nuốt để phi tang...

Câu hỏi thật ra chỉ là lời tán thán về tình trạng mâu thuẫn đến quái gỡ của một xứ sở kỳ hoặc. Tim óc của người ta mà cứ muốn đóng khung cho đồng bộ. Thành ra *cái thứ xé lẻ* rồi phải đem nhốt dưới đáy thùng carton. Gió nội mây ngàn cứ lũng bùng trong chỗ hẻm hiu quên lãng. Còn lại rặt thứ gió một chiều, thổi riu riu như giục cơn buồn ngủ.

Bên này biển lớn, cứ tưởng cũng thôi đành... Vậy mà rồi khi không nhận được mấy giòng chữ quen từ ở đó bay sang, y nguyên một nét tài hoa cũ bỗng đâu làm nhớ đến những giọt máu của Nguyễn Du đã có lần rây rớt trên mấy trang Kiều...

NGUYỄN PHAN THỊNH - ngay cả những ngôi sao sáng nhất
cũng mất tích trong đêm tăm tối
có hề gì một vì sao nhỏ bé xa xăm
tự thấp sáng tự mình cứu rỗi

Mỗi nét chữ gập lại, rưng rưng như một cánh huyết hoa nở muộn từ những giọt máu oan khiên đã chảy trong rẻ rúng, xua đuổi, trừ ẻo... Những cánh hoa hàm tiếu trong nhẵn nhục và mãn khai như một niềm kiêu hãnh thầm lặng, dậy lên từ những bãi đời vô vọng...

Xin cảm ơn người bạn không quen hay chưa quen. Cảm ơn anh đã mặc kệ khủng bố trắng khủng bố đen khủng bố xám... đã cắn răng tươm máu mà viết, đã ngậm bồ hòn mà viết, đã tiếp tục cuộc chơi khinh bạc... mặc dầu.

Cao Vị Khanh

(*) "... Lời văn tả ra hình như máu chảy ở đầu ngọn bút, nước mắt thấm trên tờ giấy, khiến ai đọc đến cũng phải thấm thía ngậm ngùi ... " Mộng Liên Đường Chủ Nhân - 1820 (**) theo Đào Duy Anh